

četiri (Buzet, Motovun, Pazin i Belaj), te u otočnoj samo dva (Cres i Mali Lošinj) jer nema Krka.

Autorica za svaki kotar donosi podatke (iz opisnoga dijela katastra) o pojedinim katastarskim općinama i karte (iz kartografskoga dijela) s tim katastarskim općinama. No, problem je što se ne naslućuje kriterij po kojemu su objavljeni podaci iz opisnoga dijela katastra, kao ni kriterij po kojemu je predstavljena samo polovica od svih istarskih katastarskih općina.

Na kraju knjige pridodan je sustav znakova s objašnjenjima značenja, odnosno kartografski ili topografski ključ koji je rabljen pri izradi planova i pomoću kojega se mogu čitati objavljene katastarske mape (karte). Knjiga se zaključuje rječnikom (glosarom) manje poznatih pojmova, signaturom objavljenih mapa, zahvalama i kazalom.

S obzirom na količinu podataka o stanovništvu i domaćim životinjama, svakako nedostaje nekakav tablični prikaz tih brojeva koji su jednostavno izgubljeni u tekstu. Da su kojim slučajem sustavno obrađene sve katastarske općine, dobio bi se izvanredan popis stanovništva (i domaćih životinja). Stječe se dojam da je – uza sav uloženi trud (vrijeme, pa i novac) – propuštena prilika za jedno zaista monumentalno djelo o Istri na početku 19. stoljeća. Ovako knjiga ostaje na stupnju objave izvora, bez komentara, analize i sinteze, što bi joj dalo puno veću znanstvenu vrijednost. Bez obzira na sve navedeno, svaki ljubitelj Istre i njezine povijesti morao bi ovu knjigu Diane De Rosa imati na svojoj knjižnoj polici.

Ivica Pletikosić

Egbert Peinhopf, *Als Istrien noch bei Österreich war. Die Erschließung des magischen Dreiecks unter dem Doppeladler*, Berndorf: Kral-Verlag, 2022., 351 str.

Knjiga *Als Istrien noch bei Österreich war. Die Erschließung des magischen Dreiecks unter dem Doppeladler* treće je djelo Egberta Peinhopfa o Istri. Prve dvije knjige vezane su isključivo za povijest tračničkoga prometa: *Eisenbahnen in Istrien. Einst und heute* (2017.) i *Eisenbahn – Impressionen aus Istrien* (2017.). Pod naslovom *Kada je Istra još bila dio Austrije. Razvoj magičnoga trokuta pod dvoglavim orlom* autor opisuje istarski poluotok, smješten unutar zamišljenoga

trokuta koji čine Trst, Pula i Rijeka, odnosno područje zemljopisne Istre s otocima Krkom, Cresom i Lošinjem. Razdoblje koje obrađuje knjiga, koja na svojih tristo pedeset stranica sadrži brojne povijesne karte i ilustracije, jest između Napoleonova doba i završetka Prvoga svjetskog rata, odnosno vrijeme prve i druge austrijske vladavine na poluotoku. Kako navodi autor, bilo je to područje političke napetosti između ruralnoga, uglavnom slavenškoga stanovništva u unutrašnjosti Istre i pretežno talijanskoga stanovništva primorskih gradova. Pulu opisuje kao konglomerat različitih nacija i jezika. S gospodarske strane, austrijska uprava, uz pomoć privatnih poduzetnika i pripadnika vojne posade, osigurala je gospodarski uspon i promjene. Tako se Istra prometno razvija, počinje postupna industrijalizacija i polako se razvija i učvršćuje turizam. Odluka da Pula postane glavna ratna luka Monarhije dovela je do nagloga urbanističkog i populacijskog rasta grada. Broj stanovnika porastao je u vrlo kratkom vremenu sa šest stotina na oko šest tisuća, naglašava Peinhopf u uvodnom dijelu.

Knjigu započinje subjektivnim sjećanjima na odmore u Istri šezdesetih godina prošloga stoljeća, što je njegovo glavno nadahnuće za pisanje knjige, ali i strast prema povijesti Istre pod austrijskom vlašću.

U drugom poglavlju u sedam potpoglavlja raspravlja se o društvu i politici kroz naizgled nepovezane teme, od malarije do austrijskih željeznica i turizma te o Puli kao žarišnoj točki i sukobu jezika i nacija, no držeći se kronologije. U tekstu se često osvrće na antagonizme između slavenskoga i romanskoga stanovništva.

Treće poglavlje započinje razvojem pulskoga arsenala i poviješću Strojarske škole u Puli, da bi posebna potpoglavlja autor posvetio Mornaričkom groblju, razvoju četvrti Svetoga Polikarpa u Novoj Puli te uređenju Monte Zara s Hidrografskim zavodom. Potpoglavlja su dobili i Josef Mickl, zapovjednik Pomorskoga arsenala u Puli koji je konstruirao prvi hidroavion austro-ugarskih pomorskih zračnih snaga, i postaja Gross Radio Pola, koja je imala najjači europski radiosignal i bila slušana u svim velikim gradovima Austro-Ugarske, kao i na svim njezinim brodovima. Tu su svoje mjesto našle teme podmornica, sustava podzemnih tunela ispod gradskih brežuljaka, kao i tragičan događaj potonuća broda Baron Gautsch. Naizgled pomalo nepovezane teme intrigiraju svojim sadržajem i načinom pisanja.

Četvrto poglavlje o prometu uglavnom se temelji na Peinhopfovoj knjizi *Eisenbahnen in Istrien*. Tu su svoje mjesto u zasebnim potpoglavljima pro-

našli opatijski, piranski i pulski tramvaj, piranski omnibusi te uskotračna željeznička pruga Poreč – Trst, popularna Parenzana. U njihovom opisu uglavnom se bavi tehničkim podacima i ključnim događajima, manje zalazeći u širi kontekst zbivanja unutar gradova, odnosno Istre. Uz prve autobusne linije u Istri s početka prošloga stoljeća, rudarsku željeznicu u Raši te planove izgradnje žičare preko Učke, posebno se osvrnuo na Društvo južnih željeznica te izgradnju pruge kroz Istru. Tome je pridao veću pozornost jer je željeznicu vidio kao vrlo bitan čimbenik razvoja turizma.

Trgovina, industrija, istraživanje, solane i rudarstvo teme su petoga poglavlja koje čini deset potpuno različitih potpoglavlja, od rudnika bok-sita pa do prve podmornice na svijetu napravljene isključivo za znanstvena istraživanja za potrebe mecene Paula Schottländera i tadašnje Zoološke stanice u Rovinju.

Pišući o turizmu u šestom poglavlju i željeznicama kao njegovu promicatelju, autor se osvrće na ključne turističke destinacije: razvoj hospicija San Pelagio u Rovinju, Bašku kao jadranski raj za češke turiste i Lošinj kao središte zdravstvenoga turizma. Posljednja potpoglavlja posvetio je Prvoj istarskoj pokrajinskoj izložbi održanoj 1910. u Kopru te Jadranskoj izložbi u Beču 1913., koja je predstavljala prvu tematsku turističku izložbu o istočnoj obali Jadrana.

Nakon posljednjega poglavlja, u kojem govori o kraju austrijske vladavine, slijede popisi literature te slikovnih priloga. Knjiga je kompilacija već poznatih tema o austrijskoj vladavini u Istri i popularnoznanstvenoga je karaktera, o čemu govori poduži popis literature, ali relativno malen broj završnih bilježaka za toliku količinu napisanoga teksta. Autor na informativan, ali zabavan način pripovijeda o svakoj temi, što upotpunjuju vizualni sadržaji – povijesne razglednice, slike starih reklamnih plakata i zemljovidi, ukupno oko tristo dvadeset ilustracija. Knjiga je prikladna kako za ljubitelje lokalne povijesti, tako i za znanstvenike, stoga svakako možemo reći da je kvalitetan prinos popularizaciji lokalne povijesti.

Jasenko Zekić